

Projekt

z dnia 8 grudnia 2025 r.

Zatwierdził Wójt Gminy Wiązowna Janusz
Budny

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY WIĄZOWNA**

z dnia 16 grudnia 2025 r.

**w sprawie "Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy
Wiązowna na lata 2026-2029"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) w związku z art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiązowna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2026 roku.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026- 2029

GMINA WIĄZOWNA

Dokument opracowany przez:

Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna

ul. Radiówek 25
05-462 Wiązowna
<https://cuswiazowna.pl/>

Przy wsparciu:

**Mazowieckie Centrum
Polityki Społecznej**
ul. Grzybowska 80/82
00-844 Warszawa
www.mcps.com.pl

Utila Sp. z o.o.
ul. Łotewska 17 lok. 01
03-918 Warszawa
www.utila.pl

Wiązowna, 2025

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan powstał w ramach projektu
„Dla Ciebie, dla mnie, dla nas – rozwój usług społecznych na Mazowszu”
prowadzonego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Priorytet IV. Spójność społeczna i zdrowie
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

	Wykaz skrótów	4
1.	Wstęp	5
2.	Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych	6
3.	Diagnoza	8
3.1.	Charakterystyka Gminy Wiązowna	8
3.1.1.	Struktura społeczna.....	8
3.1.2.	Główne problemy społeczne.....	10
3.2.	Zasoby Gminy Wiązowna	11
3.2.1	Istniejące na terenie Gminy Wiązowna zasoby, podmioty i organizacje oraz usługi społeczne	11
3.2.2.	Usługi świadczone w środowisku	17
3.3.	Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w podziale na obszary wsparcia	21
3.4.	Analiza potrzeb	23
3.4.1.	Potrzeby w zakresie świadczonych usług oraz usługi deficytowe	23
3.4.2.	Potrzeby podmiotów i organizacji, w tym potrzeby kadrowe i profesji społecznych	24
3.4.3.	Przyczyny ograniczenia realizacji usług społecznych.....	24
4.	Plan rozwoju usług społecznych.....	26
4.1.	Osoby starsze	27
4.2.	Osoby z niepełnosprawnościami.....	29
4.3.	Osoby z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie zdrowia psychicznego	30
4.4.	Dziecko i rodzina.....	31
5.	Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania.....	33
6.	Systemy monitorowania i oceny	40
6.1.	Wskaźniki rezultatu i produktu	40
6.2.	Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników	41
6.3.	Ocena skuteczności i efektywności planu (ewaluacja)	42
7.	Spis elementów graficznych	43
7.1.	Tabele	43
7.2.	Wykresy	43
7.3.	Mapy.....	43

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

CUS – Centrum Usług Społecznych

DDP – Dzienny Dom Pomocy

DPS – Dom Pomocy Społecznej

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

LPDI – Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

MCPS – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej

MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

NGO – Organizacja pozarządowa

NSP 2021 – Narodowy Spis Powszechny 2021

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

WTZ – Warsztaty Terapii Zajęciowej

UG – Urząd Gminy

PK – Pawilon Kultury

1. WSTĘP

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług społecznych na lata 2026-2029 (dalej „Plan”) stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy, wyzwania społeczno-demograficzne oraz zmiany jakie zaszły w sposobie prowadzenia polityki społecznej w ostatnich latach.

Przez dekady wsparcie z pomocy społecznej kierowane było przede wszystkim do grup defaworyzowanych, osób wykluczonych, doświadczających kryzysu, czy też mających trudności z adaptacją do życia społecznego. Obecnie obserwujemy zmianę w prowadzeniu polityki społecznej i rozszerzanie zakresu jej oddziaływania na wszystkich mieszkańców lokalnych społeczności. Cele tej polityki koncentrują się na budowie społeczeństwa dobrobytu z otwartym dostępem do usług społecznych świadczonych na poziomie lokalnym zgodnie z potrzebami mieszkańców i ich możliwościami finansowymi. Tak wyznaczone priorytety osiągać można tylko poprzez konsekwentną integrację i koordynację działań różnych systemów (w tym m.in. pomocy społecznej, zdrowia czy edukacji) oraz systematyczne planowanie w oparciu o dowody pochodzące m.in. z diagnozy lokalnej oraz analizy potrzeb. Wykraczanie poza instytucjonalne ramy pomocy społecznej jest więc jednym z fundamentów przedstawianego Planu a kluczowym jego założeniem jest konsekwentne realizowanie idei rozwoju usług świadczonych w miejscu zamieszkania jako alternatywy dla rozwiązań instytucjonalnych. Nie oznacza to zamykania istniejących placówek tylko planowy rozwój alternatywnych wobec nich usług tak, aby to ostatecznie mieszkańiec wybrał zgodne ze swoimi preferencjami rozwiązanie. Ważne jest też, aby ofertę usług planować w oparciu o sprawdzone modele, których skuteczność została potwierdzona w nauce i praktyce, przy zachowaniu elastyczności w dopasowywaniu rozwiązań do zmieniających się potrzeb i preferencji odbiorców.

Plan został opracowany na lata 2026-2029 przez pracowników CUS Gminy Wiązowna, przy udziale grona ekspertów oraz przedstawicieli jednostek gminnych i organizacji pozarządowych działających w gminie. Dokument przygotowano w oparciu o diagnozę sytuacji i potrzeb lokalnych, Strategię rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego (RPDI), a także z uwzględnieniem innych europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Plan określając główne kierunki zmian w systemie usług społecznych odpowiada na zdiagnozowane wyzwania, w tym w szczególności te związane ze zmianami demograficznymi skutkującym postępującym procesem starzenia się społeczeństwa i wzrostem liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ponadto określa kierunki zmian w obszarze świadczenia usług dla dzieci i ich rodzin, osób z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami psychicznymi i w kryzysie zdrowia psychicznego.

Dokument obejmuje sześć rozdziałów składających się na dwie zasadnicze części – diagnostyczną i strategiczną. W części pierwszej (rozdział drugi i trzeci) zawarto uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych, diagnozę i analizę potrzeb (zawierającą dane na temat sytuacji demograficznej i społecznej gminy, problemów społecznych oraz realizowanych usług), a także inwentaryzację zasobów jakimi dysponuje lokalny system pomocy społecznej. Druga część – strategiczna (rozdziały od czwartego do szóstego), zawiera zarówno opis planowanych do realizacji działań (podzielonych na 4 obszary interwencji: 1. osoby starsze, 2. osoby z niepełnosprawnościami, 3. osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i 4. dziecko i rodzina), jak i analizę kosztów realizacji Planu oraz opis systemu jego monitorowania i oceny. Dokument zawiera również spis skrótów oraz słownik kluczowych pojęć ułatwiający zrozumienie charakteru i specyfiki poszczególnych usług.

Oddajemy plan z przekonaniem, że dzięki jego realizacji w naszej gminie powstaną warunki do przyjaznego i optymalnego rozwoju usług środowiskowych zaspakajających potrzeby naszych mieszkańców zarówno w obszarze profilaktyki, jak i wsparcia. Będziemy monitorować proces jego realizacji, a także konsekwentnie mobilizować wszystkie jednostki samorządu terytorialnego do realizacji i stymulacji podjętych w nim ustaleń.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH

Powiązanie celów strategicznych gminy z dokumentami krajowymi jest kluczowe dla zapewnienia spójności działań rozwojowych i skutecznego wykorzystania zasobów. Dzięki temu możliwe jest lepsze dostosowanie lokalnych inicjatyw do priorytetów krajowych, co sprzyja zwiększeniu ich efektywności oraz pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Poniższa Tabela 1 przedstawia zestawienie celów Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026–2029 z celami Strategii rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Regionalnym Planem Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2025, a także Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Otwockiego na lata 2025-2028 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2021-2026. Ponadto Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 został opracowany w zgodności z Ogólnopolskimi Wytycznymi Tworzenia Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych.

Tabela 1. Powiązanie celów Planu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Dokument	Zgodność
Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 roku)	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 są zgodne z: • Cel strategiczny 1: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci. • Cel strategiczny 2. Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu • Cel strategiczny 3. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności • Cel strategiczny 4. Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi
Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2025	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 są zgodne z: • Cel 1 Zintegrowanie regionalnych celów i działań operacyjnych dotyczących rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji w spójny proces działań adresowanych przede wszystkim do podmiotów lokalnych, odpowiedzialnych za organizowanie, dostarczanie i finansowanie tych usług ze środków własnych lub z innych źródeł, w tym z budżetu państwa • Cel 2 Silniejsze powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych dostępnych w województwie z regionalnymi i lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych. • Cel 3 Wytyczenie oczekiwanych kierunków rozwoju usług i deinstytucjonalizacji na poziomie lokalnym i ponadlokalnym m.in. poprzez działania finansowe
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Otwockiego na lata 2025-2028	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 są zgodne z: • Cel pierwszorzędny Przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu • Cel pierwszorzędny Ograniczenie skutków bezrobocia • Cel pierwszorzędny Ograniczenie zjawiska patologii społecznych • Cel pierwszorzędny Przeciwdziałanie marginalizacji klientów pomocy społecznej. • Cel pierwszorzędny Przeciwdziałanie patologii życia rodzinnego. • Cel drugorzędny Inicjowanie zmian w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych.

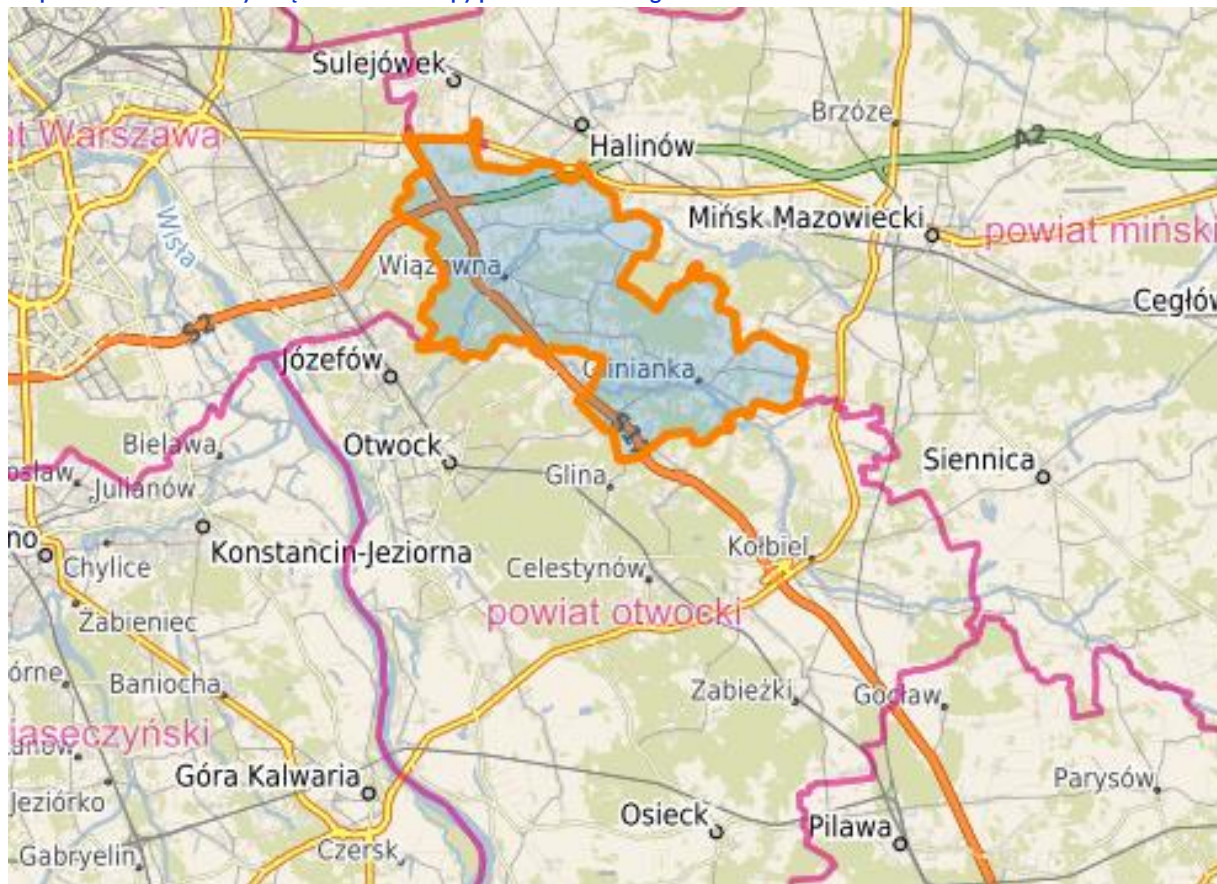
Dokument	Zgodność
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2020-2026	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 są zgodne z: • Cel nadrzędny (główny) Zapewnienie wysokiej jakości wykorzystanie życia wewnętrznych poprzez potencjałów rozwojowych i zewnętrznych szans dla rozwoju gminy • Cel strategiczny V Podejmowanie działań na rzecz włączenia społecznego i rozwoju społeczeństwa informacyjnego

Źródło: opracowanie własne

3.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY WIĄZOWNA

Gmina wiejska Wiązowna położona jest w środkowej części województwa mazowieckiego. Jest najdalej wysuniętą na północ gminą powiatu otwockiego. Jej powierzchnia to 10 212 ha. Obszar gminy podzielony jest na 28 sołectw i 2 osiedla mieszkaniowe. Gmina Wiązowna sąsiaduje ze znajdującymi się w powiecie mińskim gminami: Sulejówek, Halinów i Mińsk Mazowiecki oraz z gminami powiatu otwockiego: Kołbiel, Celestynów, Otwock i Józefów. Gmina Wiązowna graniczy również z miastem Warszawa. Położenie Gminy na tle powiatu otwockiego przedstawia Mapa 1.

Mapa 1. Położenie Gminy Wiązowna na tle mapy powiatu otwockiego.

Źródło: geoportal.pl

3.1.1. STRUKTURA SPOŁECZNA

Gminę Wiązowna w 2024 roku zamieszkiwało 16 276 osób. W latach 2022–2024 nastąpił wzrost ogólnej liczby ludności o 3,62%. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w Gminie Wiązowna w latach 2022–2024 przedstawia Tabela 2.

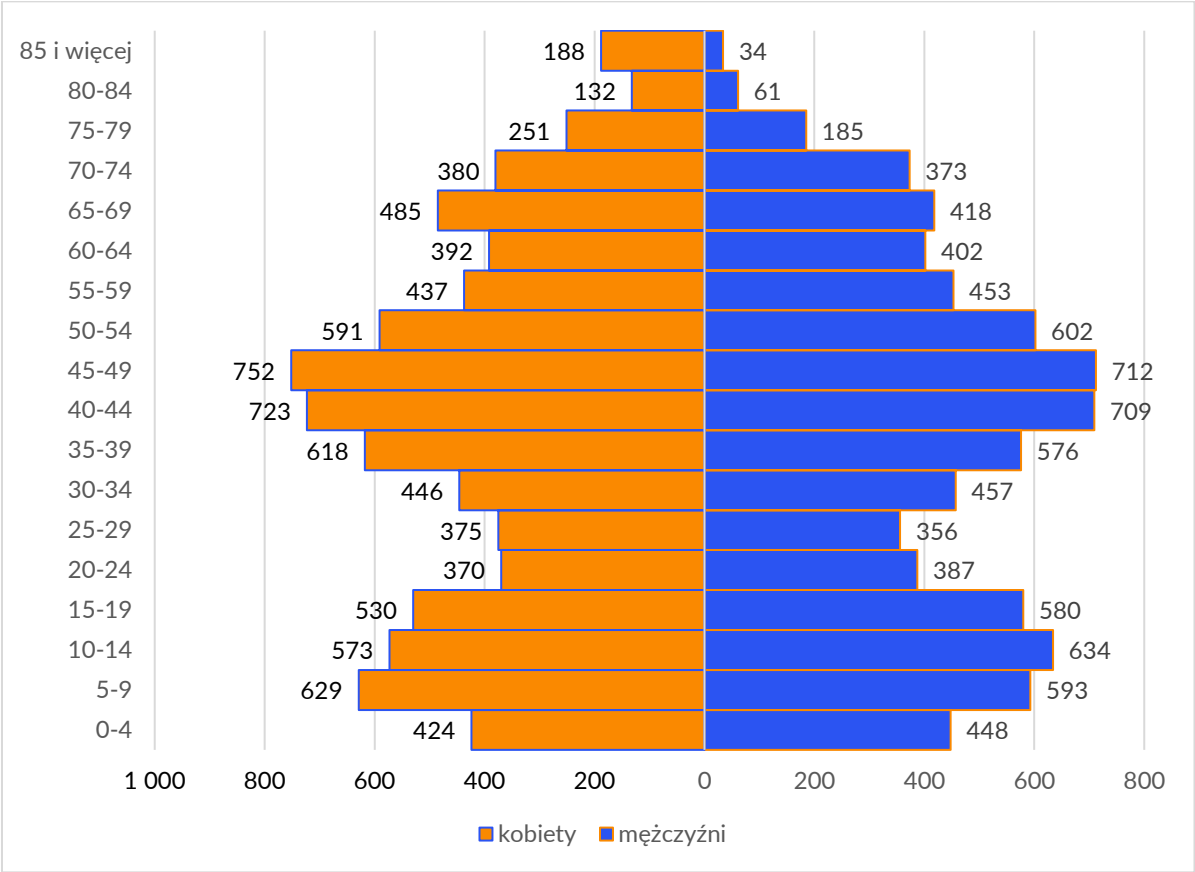
Tabela 2. Liczba ludności w podziale na płeć i wiek

Liczba ludności ogółem			
2022	2023	2024	
15 707	16 002	16 276	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2024 roku najliczniejszą grupę mieszkańców Gminy Wiązowna stanowiły osoby w wieku 45-49 lat (1 464 osoby) oraz osoby w wieku 40-44 (1 432 osoby). Powyżej progu 1 000 mieszkańców znalazły się grupy wiekowe w przedziałach od 5 do 19 lat i od 35 do 54 lat. Liczba mężczyzn przeważała w grupach z przedziału 0-4, 10-19, 20-24, 30-34, oraz 50-64. W grupach 0-9, 30-34, 55-60 i 70-74 liczba kobiet i mężczyzn była zbliżona. W pozostałych grupach wiekowych przeważała liczba kobiet. Szczegółowe dane dotyczące liczby mieszkańców Gminy Wiązowna w podziale na płeć oraz grupę wieku w 2024 roku przedstawia poniższy Wykres 1.

Wykres 1. Piramida wieku i płci w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wskaźnik zależności demograficznej w Gminie Wiązowna charakteryzuje się tendencją spadkową. W latach 2022–2024 odnotowano spadek o 0,83 p.p. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 23,9 osób w wieku poprodukcyjnym.

Saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w Gminie Wiązowna jest dodatnie, jednak w latach 2022–2024 odnotowano wyraźny wzrost – od poziomu 19,29 w 2022 roku, przez 21,99 w 2023 roku, po 24,7 w 2024 roku. Szczegółowe dane dotyczące wskaźnika zależności demograficznej oraz salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców przedstawia poniższa Tabela 3.

Tabela 3. Inne wskaźniki demograficzne

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi ¹			Saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców ²		
2022	2023	2024	2022	2023	2024
24,1	24,5	23,9	19,29	21,99	24,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

¹ Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na każde 100 osób w wieku produkcyjnym.

² Migracje na pobyt stały poza jednostkę w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

Najliczniejsze grupy mieszkańców Gminy Wiązowna pod względem poziomu wykształcenia stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie i policealne (26,97%) oraz wykształcenie wyższe (25,12%). Nieco mniejszą grupą są mieszkańcy charakteryzujący się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym (13,3%). Najmniejsza liczba osób posiada wykształcenie gimnazjalne (2,28%) oraz podstawowe nieukończone (2,96%). Szczegółowe dane dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców Gminy Wiązowna w 2021 roku przedstawia poniższa Tabela 4.

Tabela 4. Poziom wykształcenia w 2021 roku

Wykształcenie	Liczba osób	Procent ogólnej liczby mieszkańców
Wyższe	3867	25,12%
Średnie i policealne	4152	26,97%
Zasadnicze zawodowe/ branżowe	2047	13,30%
Gimnazjalne	351	2,28%
Podstawowe	1284	8,34%
Podstawowe nieukończone	456	2,96%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2021

W 2024 roku w Gminie Wiązowna zarejestrowanych było 136 osób bezrobotnych, co stanowiło 0,84% ogólnej liczby mieszkańców gminy. W porównaniu do roku 2022 odnotowano spadek o 0,15 p.p.

W przypadku poszczególnych płci w analizowanym okresie nastąpiły wahania poziomu bezrobocia. Wśród mężczyzn wskaźnik utrzymał się na poziomie 0,96% (84 osoby w 2022 roku, 77 w 2024 roku), natomiast w przypadku kobiet spadł z 0,89% w 2022 roku do 0,71% w 2024 roku (71 osób w 2022 roku, 59 w 2024 roku). Szczegółowe dane dotyczące poziomu bezrobocia w Gminie Wiązowna w latach 2022–2024 przedstawia Tabela 5.

Tabela 5. Poziom bezrobocia w latach 2022-2024

Bezrobocie rejestrowane	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ogółem	155	138	136	0,99%	0,86%	0,84%
Mężczyźni	84	75	77	1,09%	0,96%	0,96%
Kobiety	71	63	59	0,89%	0,77%	0,71%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

3.1.2. GŁÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Gminie Wiązowna w 2024 roku było ubóstwo. Świadczenia z tego tytułu otrzymało 97 osób, co stanowiło 0,60% ogólnej liczby mieszkańców. Kolejnymi często występującymi powodami były: długotrwała i ciężka choroba (84 osoby/0,52%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (89 osób/0,55%) oraz niepełnosprawność (85 osób/0,52%).

W przypadku liczby przyznawanych świadczeń z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, przemocy w rodzinie oraz innych przyczyn w latach 2022–2024 trudno określić jednoznaczną tendencję – wartości ulegały wahaniom. W latach 2022–2024 odnotowano spadek liczby przyznawanych świadczeń z tytułu ubóstwa (-0,38 p.p.), długotrwałej i ciężkiej choroby (-0,17 p.p.), bezradności (-0,18 p.p.), a także alkoholizmu (-0,70 p.p.) oraz przemocy domowej (-0,90 p.p.).

Wzrost liczby przyznawanych świadczeń w latach 2022–2024 odnotowano jedynie w przypadku niektórych kategorii, m.in. bezrobocia (+0,01 p.p.) oraz sytuacji kryzysowej (+0,02 p.p.). Szczegółowe dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w Gminie Wiązowna w latach 2022–2024 przedstawia poniższa Tabela 6.

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2022-2024

Powód	Liczba osób			Procent ogólnej liczby mieszkańców		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ubóstwo	154	109	97	1,15%	0,80%	0,69%
Sieroctwo	2	0	0	0,01%	0,00%	0,00%
Bezdomność	4	2	5	0,03%	0,01%	0,04%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	42	22	0,29%	0,31%	0,16%
- w tym wielodzietność	37	11	15	0,28%	0,08%	0,11%
Bezrobocie	35	29	38	0,26%	0,21%	0,27%
Niepełnosprawność	143	80	85	1,07%	0,58%	0,60%
Długotrwała lub ciężka choroba	108	104	84	0,81%	0,76%	0,60%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	115	95	89	0,86%	0,69%	0,63%
- w tym rodziny niepełne	43	40	35	0,32%	0,29%	0,25%
- w tym rodziny wielodzietne	73	55	62	0,55%	0,40%	0,44%
Przemoc domowa	141	2	0	1,06%	0,01%	0,00%
Alkoholizm	123	13	13	0,92%	0,09%	0,09%
Narkomania	1	3	0	0,01%	0,02%	0,00%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	4	2	0,05%	0,03%	0,01%
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Zdarzenie losowe	4	1	4	0,03%	0,01%	0,03%
Sytuacja kryzysowa	3	12	7	0,02%	0,09%	0,05%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiPS-03 oraz BDL GUS

3.2. ZASOBY GMINY WIĄZOWNA

3.2.1 ISTNIEJĄCE NA TERENIE GMINY WIĄZOWNA ZASOBY, PODMIOTY I ORGANIZACJE ORAZ USŁUGI SPOŁECZNE

W Gminie Wiązowna zlokalizowanych jest kilka podmiotów obejmujących wsparciem wybrane grupy społeczne. W 2024 roku podstawowym podmiotem było Centrum Usług Społecznych w Radiówku 25. Do 2021 roku w Gminie Wiązowna funkcjonował Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany pod tym samym adresem, który został przekształcony w CUS. Oba podmioty realizowały działania na rzecz wszystkich grup społecznych.

Ponadto w Gminie Wiązowna działają inne podmioty obejmujące wsparciem analizowane grupy społeczne. W kontekście osób starszych funkcjonuje Dzienny Dom „Senior+” oraz Klub „Senior+”, oba mieszczące się w Domu Kultury w Woli Karczewskiej przy ul. Doliny Świdra 6. Różnią je godziny funkcjonowania oraz pomieszczenia, w których odbywają się zajęcia.

Jeśli chodzi o osoby z niepełnosprawnościami – w tym osoby przewlekłe psychicznie chore oraz w kryzysie zdrowia psychicznego – wsparcie oferuje Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna. Do 2022 roku placówka działała pod adresem Radiówek 25, a obecnie mieści się w Gliniance przy ul. Napoleońskiej 53A. Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna jest jednostką budżetową Gminy Wiązowna. Placówka jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób powyżej 18 roku życia, które doświadczyły choroby psychicznej. Ponadto na terenie Gminy od 2009 r. działają Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną „Jesteśmy!”. Placówka działa pod adresem Radiówek 25.

Tabela 7 przedstawia podstawowe informacje dotyczące wskazanych powyżej podmiotów. Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna posiada 25 miejsc, z których w 2024 roku skorzystało 28 osób. Dzienny Dom Pomocy Senior + w 2024 oferował 32 miejsca, o 2 więcej niż w roku 2022. W 2024 roku z oferty Dziennego Domy Pomocy Senior+ w Gminie Wiązowna skorzystało 47 osób (o 8 więcej niż w 2022 roku). Klub Senior+ w 2024 roku oferował 24 miejsca, z których skorzystało 26 osób. Spotkania Klubu „Senior+” organizowane są trzy razy w tygodniu.

Tabela 7. Podstawowe informacje o podmiotach (lokalizacja, liczba miejsc, użytkowanie) dla lat 2022-2024

Podmiot	Lokalizacja (miasto/wieś)	Liczba miejsc			Liczba osób korzystających		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024
Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna	wieś	25	25	25	28	26	28
Klub Samopomocy Klub Senior+	wieś	24	24	24	27	26	26
Dzienny Dom Pomocy Senior+	wieś	30	32	32	39	41	47
Warsztaty Terapii Zajęciowej	wieś	26	26	26	26	26	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-06 oraz Sprawozdania Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna za lata 2026-2029

Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna na koniec 2024 r. zatrudniało Dyrektora oraz 23 pracowników. Struktura CUS podzielona jest na 8 zespołów:

1. Zespół ds. Organizowania Usług Społecznych: Koordynatorzy Indywidualnych Planów Usług Społecznych - 2 etaty.
2. Zespół ds. Realizacji Zadań z Zakresu Pomocy Społecznej: Organizator Pomocy Społecznej - 1 etat, Pracownicy socjalni - 4 etaty.
3. Zespół ds. Obsługi Świadczeń i Biuro Obsługi Mieszkańca - Kierownik - 1 etat, Pracownicy ds. Obsługi Świadczeń - 1 etat, Pracownicy ds. Obsługi BOM - 1 etat.
4. Zespół ds. Wspierania Rodziny i Dziecka: Asystent rodziny – wolny wakat.
5. Zespół ds. Aktywnej Integracji Programów i Projektów: Pracownik ds. Obsługi Projektów i Programów i ds. Zamówień Publicznych - 1 etat, Kierownik Klubu „Senior+”, Wychowawca Koordynator Wolontariatu - 1/4 etatu.
6. Zespół ds. Księgowo-Finansowych: Główna Księgowa - 1 etat, kierownik - 1 etat, Pracownicy ds. Finansowo - Księgowych - 1 etat.
7. Zespół ds. Kadr i Administracji: Pracownik ds. Kadr i Płac - 1 etat, Sprzątaczką – 2 osoby po 1/2 etatu, archiwista.
8. Stanowisko ds. Organizowania Społeczności Lokalnej - 1 etat.

Dodatkowo w Klubie Senior+ na umowę zlecenie prace wykonywało 6 osób. W świetlicach środowiskowych prowadzonych przez Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna prace w ramach umowy zlecenia wykonywało 10 osób. Centrum Usług Społecznych, Klub Samopomocy Senior+, Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna, Dzienny Dom Senior+ działają w ramach struktur gminy. Ich działalność była finansowana ze środków własnych Gminy oraz z otrzymywanych dotacji. Przez cały analizowany okres nie odnotowano zmian w zakresie jednostek prowadzących, sposobu kierowania ani źródeł finansowania. Informacje organizacyjne dotyczące podmiotów pomocy społecznej w Gminie Wiązowna przedstawia Tabela 8.

Ponadto mieszkańcy Gminy Wiązowna mogą również korzystać z usług oferowanych przez jednostki powiatowe:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – jednostka organizacyjna pomocy społecznej na szczeblu powiatowym,
- Powiatowe Domy Pomocy Społecznej – 3 placówki prowadzone przez powiat, łącznie w 2024 roku oferujące 103 miejsca, z których korzystało 109 osób. W 2024 roku w PDPS ogółem przebywało łącznie 11 mieszkańców Gminy Wiązowna, która z tego tytułu opłacała pobyt na łączną kwotę 579 777 zł, co w przeliczeniu na 1 osobę stanowi koszt 52 707 zł,
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy – placówka w 2023 roku oferowała 40 miejsc. Należy jednak dodać, że Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna jest wystarczający w stosunku do zapotrzebowania lokalnego,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadzony przez inny podmiot na zlecenie powiatu,
- Powiatowa Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna w Otwocku.

Tabela 8. Informacje organizacyjne dotyczące podmiotów dla lat 2022-2024

Podmiot	Jednostka prowadząca			Sposób kierowania do podmiotu			Źródła i wysokości finansowania		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Środowiskowy Dom Samopomocy	Gmina Wiązowna			Decyzja administracyjna wydawana przez CUS Wiązowna			Dotacja z Urzędu Wojewódzkiego na bieżącą działalność w wysokości 675 120,00 zł Kwota z programu „za życiem” 7088 zł	Dotacja z Urzędu Wojewódzkiego na bieżącą działalność w wysokości 675 120,00 zł Kwota z programu „za życiem” 7088 zł	Dotacja z Urzędu Wojewódzkiego na bieżącą działalność w wysokości 704 220,00 zł Kwota z programu „za życiem” 8450 zł
Klub Senior +	Gmina Wiązowna			Decyzja administracyjna wydawana przez CUS Wiązowna			Dotacja Moduł II - Zapewnienie funkcjonowania placówek „Senior+ dotacja wyniosła 46 656 zł Świadczenia za 2022 r. zostały pobrane od 9 osób na łączną kwotę: 2970,66 zł. łączny koszt funkcjonowania placówki wyniósł 214 521,91 zł	Dotacja Moduł II - Zapewnienie funkcjonowania placówek „Senior+ 48 960,00 zł zostały świadczenia za 2023 r. pobrane od 15 osób w łącznej kwocie: 3981,51 zł. łączny koszt funkcjonowania placówki wyniósł 261 284,00 zł	Dotacja Moduł II - Zapewnienie funkcjonowania placówek „Senior+ 46 656,00 zł Świadczenia za 2024 r. zostały pobrane od 4 osób w łącznej kwocie 3935,94 zł. łączny koszt funkcjonowania placówki wyniósł 283 052,00 zł
Dzienny Dom Senior +	Gmina Wiązowna			Decyzja administracyjna wydawana przez CUS Wiązowna			Dotacja celowa Program wieloletni "Senior+" na lata 2021-2025 edycja 2022 Moduł II "Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu/Klubu Senior+" 116 640,00 zł łącznie wydatki (z dotacjami) jednostki wyniosły 746 280,03 zł Świadczenia pobrane zostały od 8 osób na łączną kwotę 16 470,26 zł	Dotacja celowa Program wieloletni "Senior+" na lata 2021-2025 edycja 2023 Moduł II "Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu/Klubu Senior+" 130 560,00 zł łącznie wydatki (z dotacjami) jednostki wyniosły 861 092,43 zł Świadczenia pobrane zostały od 19 osób na łączną kwotę 11 649,81 zł	Dotacja celowa Program wieloletni "Senior+" na lata 2021-2025 edycja 2024 Moduł II "Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu/Klubu Senior+" 139 776,00 zł łącznie wydatki (z dotacjami) jednostki wyniosły 902 327,79 zł Świadczenia pobrane zostały od 6 osób na łączną kwotę 7 482,50 zł

Podmiot	Jednostka prowadząca			Sposób kierowania do podmiotu			Źródła i wysokości finansowania		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Warsztaty Terapii Zajęciowej	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie „Jesteśmy!”			Wniosek			Łączny koszt: 951 054,33 zł, w tym: 665 496,00 zł PFRON, 82 611,00 zł Starostwo Powiatowe w Otwocku, 25 000,00 zł Gmina Wiązowna	Łączny koszt: 1 048 101,87 zł, w tym: 766 896,00 zł PFRON, 85 211,00 zł Starostwo Powiatowe w Otwocku, 25 000,00 zł Gmina Wiązowna 12 000,00 zł PWPW S.A.	Łączny koszt: 1 166 457,81 zł, w tym: 876 096,00 zł PFRON, 97 344,00 zł Starostwo Powiatowe w Otwocku, 25 000,00 zł Gmina Wiązowna 12 000,00 zł PWPW S.A.

Źródło: opracowanie własne na podstawie, m.in. Sprawozdania Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna za lata 2022-2024, Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie „Jesteśmy!”, Środowiskowego Domu Samopomocy, Dzienny Dom Senior+.

W latach 2022–2024 obserwuje się wyraźny spadek liczby decyzji dotyczących pomocy społecznej (z 725 do 438, czyli o ok. 39,59%) oraz świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego (z 423 do 385, spadek o 8,98%). Liczba decyzji związanych z pomocą dla obywateli Ukrainy zmalała ponad czterokrotnie – z 117 w 2022 r. do 26 w 2024 r. Największy wzrost odnotowano w programie „Za Życiem”, gdzie liczba decyzji wzrosła z 2 w 2023 r. do 7 w 2024 r. Karta Dużej Rodziny odnotowała spadek liczby wydanych kart – z 857 w 2022 r. do 473 w 2024 r., co oznacza 44,91% spadku. Tabela 9 przedstawia zestawienie wybranych liczby wydanych decyzji administracyjnych dotyczących świadczeń rodzinnych, pomocy społecznej oraz programów wsparcia w latach 2022–2024.

Tabela 9. Liczba wydanych decyzji/informacji/zaświadczeń w latach 2022-2024

Rodzaj decyzji	Liczba decyzji		
	2022	2023	2024
Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny (decyzje)	423	390	385
Program „Za Życiem” (decyzje)	4	2	7
Świadczenia rodzinne – Ukraina (decyzje)	117	52	26
Pomoc społeczna (decyzje)	725	646	438
Karta Dużej Rodziny	153 wnioski/ 857 kart	206 wniosków/ 856 kart	95 wniosków/ 473 karty

Źródło: Sprawozdania Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna za lata 2022-2024

Największy udział w liczbie i wartości świadczeń mają świadczenia pielęgnacyjne, które wzrosły z 726 do 1065 przyznanych świadczeń (wzrost o 46,83%) oraz z kwoty ok. 1,51 mln zł do 2,68 mln zł (wzrost o 77,50%). Zasiłki pielęgnacyjne również wzrosły o 22,48% (z 2551 do 3125 świadczeń), a ich wartość wzrosła z 550 tys. zł do 674 tys. zł (wzrost o 22,50%). Natomiast świadczenia rodzicielskie zmniejszyły się ponad trzykrotnie – z 259 do 81 świadczeń (68,73% spadku). Wydatki na pomoc „Za Życiem” wzrosły trzykrotnie (z 8 tys. zł w 2023 r. do 24 tys. zł w 2024 r.), a nowe pozycje w 2024 r. to m.in. składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne (odpowiednio 365 tys. zł i 124 tys. zł). Tabela 10 zawiera szczegółowe informacje o liczbie i wysokości wypłaconych świadczeń w podziale na ich rodzaje w latach 2022–2024.

Tabela 10. Wydatki na wypłatę świadczeń rodzinnych w latach 2022-2024

Rodzaj świadczeń	Liczba świadczeń			Kwota		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Świadczenia pielęgnacyjne	726	742	1065	1 509 169,00	1 810 254,00	2 678 247,00
Specjalne zasiłki opiekuńcze	22	12	12	13 640,00	7 440,00	7 440,00
Świadczenia rodzicielskie	259	231	81	253 167,00	214 247,00	73 049,10
Zasiłki pielęgnacyjne	2551	2724	3125	550 613,00	587 947,00	674 500,00
„Za życiem”	4	2	6	16 000,00	8 000,00	24 000,00
Zasiłki rodzinne, w zakresie świadczeń ustalonych wyłącznie na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy	0	307	254	0	11 591,32	10 469,96
Jednorazowe zapomogi z tyt. urodzenia się dziecka na kwotę		b.d.	b.d.	69 000,00	39 000,00	25 000,00
Pozostałe świadczenia rodzinne wraz z dodatkami na kwotę	5018	b.d.	b.d.	619 854,00	630 472,99	427 454,2
Składki na ubezpieczenie społeczne	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	365 375,49
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	124 080,66

Źródło: Sprawozdanie Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2022-2024

3.2.2. USŁUGI ŚWIADCZONE W ŚRODOWISKU

W 2024 roku Gmina Wiązowna, za pośrednictwem Centrum Usług Społecznych, realizowała szeroki zakres usług środowiskowych skierowanych do analizowanych grup mieszkańców: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi oraz osób w kryzysie zdrowia psychicznego.

Największym zakresem działań realizowanych na terenie Gminy objęte były osoby starsze, dla których dostępne były m.in. usługi opiekuńcze (34 osoby korzystające), opieka wytchnieniowa (2 osoby, dotyczy seniorów posiadających orzeczenie o niepełnosprawności), transport w ramach programu „Mobilny mieszkaniowiec” (118 osób), usługi „Złota Rączka” (30 osób), Klub Senior+ (24 osoby) oraz Dzienny Dom Senior+ (32 osoby). Ponadto, 6 osób korzystało z usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością (dotyczy osoby starszej z orzeczeniem), a 2 osoby uczestniczyły w zajęciach sportowych dla osób z niepełnosprawnością. Ponadto w 2024 roku 101 osób skorzystało z fizjoterapii. Realizowany był także Klub Zdrowego Stylu Życia (3 osoby), poradnictwo psychologiczne (7 osób) oraz wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego (10 osób).

Dla osób z niepełnosprawnościami świadczone m.in. usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (1 osoba), asystenturę osobistą (16 osób), opiekę wytchnieniową (10 osób), transport (6 osób), zajęcia sportowe (6 osób) oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej (26 osób). Ponadto w 2024 roku 5 osób skorzystało z fizjoterapii oraz po 3 osoby z poradnictwa psychologicznego i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego. Zdecydowana większość tych działań realizowana była przez CUS Gminy Wiązowna (Klub Zdrowego Stylu życia zlecony Fundacji „W drodze po zdrowie”), jedynie Warsztaty Terapii Zajęciowej realizowane były przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie „Jesteśmy!”.

Rodziny z dziećmi korzystały ze wsparcia asystenta rodziny (11 rodzin) oraz zajęć prowadzonych w 4 świetlicach środowiskowych, z których skorzystało 60 dzieci. Rodziny z dziećmi korzystały również z oferty Klubu Młodzieżowego (26 osób) oraz Młodzieżowego Centrum Kompetencji (24 osoby) – placówek wsparcia dziennego. Prowadzenie pierwszego z nich CUS Gminy Wiązowna zleca Fundacji „To lubię”, drugiego Stowarzyszeniu Inicjatyw i Usług Społecznych. CUS Gminy Wiązowna realizował także poradnictwo psychologiczne i warsztaty rodzicielskie, z których skorzystało kolejno 40 i 12 osób.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego i osoby z zaburzeniami psychicznymi mogły uczestniczyć w zajęciach Środowiskowego Domu Samopomocy. W CUS stacjonarnie świadczone było także poradnictwo specjalistyczne. Szczegółowe informacje dotyczące usług środowiskowych świadczonych dla osób z zaburzeniami na terenie Gminy Wiązowna przedstawia Tabela 11.

Tabela 11. Usługi środowiskowe świadczone stacjonarnie w CUS Gminy Wiązowna

Grupa objęta wsparciem	Formy wsparcia świadczone w stacjonarnie w Gminie Wiązowna	Liczba osób korzystających w 2024 roku	Podmiot odpowiedzialny za realizacji usługi	Forma zatrudnienia
Osoby starsze	Fizjoterapia	101	CUS Gminy Wiązowna	Wykonawca na podstawie konkursu -Gabinet Fizykoterapii i masażu
	Klub Zdrowego Stylu Życia	3	CUS Gminy Wiązowna	Wykonawca – Fundacja „W drodze po zdrowie”
	Poradnictwo psychologiczne	7	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	10	CUS Gminy Wiązowna	Wyznaczony pracownik CUS
	Usługi opiekuńcze w tym Opieka 75+ i usługi sąsiedzkie Korpus wsparcia seniorów	34	CUS Gminy Wiązowna zleca Spółdzielni Socjalnej „Odmiana”	Wykonawca - Spółdzielnia Socjalna „Odmiana”
	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	6	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Opieka wytchnieniowa	2	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Transport – mobilny mieszkaniec	118	CUS Gminy Wiązowna	Umowa o pracę
	Złota Rączka	30	CUS Gminy Wiązowna zleca Spółdzielni Socjalnej „Odmiana”	Wykonawca - Spółdzielnia Socjalna „Odmiana”
	Zajęcia sportowe dla osób z niepełnosprawnością ruchową	2	CUS Gminy Wiązowna	Umowa cywilno-prawna
	Klub Senior +	24	CUS Gminy Wiązowna	Kierownik – pracownik CUS, inni zaangażowani – umowy cywilno-prawne

Grupa objęta wsparciem	Formy wsparcia świadczone w stacjonarnie w Gminie Wiązowna	Liczba osób korzystających w 2024 roku	Podmiot odpowiedzialny za realizacji usługi	Forma zatrudnienia
	Dzienny Dom Senior +	32	Gmina Wiązowna	Umowa o pracę i umowy zlecenia
Osoby z niepełnosprawnościami	Fizjoterapia	5	CUS Gminy Wiązowna	Wykonawca na podstawie konkursu -Gabinet Fizykoterapii i masażu
	Klub Zdrowego Stylu Życia	0	CUS Gminy Wiązowna zleca Fundacji „W drodze po zdrowie”	Wykonawca – Fundacja „W drodze po zdrowie”
	Poradnictwo psychologicznego	3	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	3	CUS Gminy Wiązowna	Wyznaczony pracownik CUS
	Zajęcia sportowe dla osób z niepełnosprawnością ruchową	6	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (SUO)	1	CUS Gminy Wiązowna	Umowa cywilno-prawna
	Transport – mobilny mieszkaniec	6	CUS Gminy Wiązowna	Umowa – o pracę
	Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej niepełnosprawnością	16	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Opieka wytchnieniowa	10	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Warsztaty Terapii Zajęciowej	26	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelaktualnie „Jesteśmy!”	Umowa o pracę i umowy zlecenia
Rodziny z dziećmi	Klub młodzieżowy	26	CUS Gminy Wiązowna zleca Fundacji „To lubię”	Wykonawca - Fundacja „To lubię”
	Młodzieżowe Centrum Kompetencji	24	CUS Gminy Wiązowna zleca Stowarzyszeniu Inicjatyw i Usług Społecznych	Wykonawca - Stowarzyszenie Inicjatyw i Usług Społecznych
	Poradnictwo psychologiczne	40 dzieci	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Warsztaty rodzicielskie	12	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia

Grupa objęta wsparciem	Formy wsparcia świadczone w stacjonarnie w Gminie Wiązowna	Liczba osób korzystających w 2024 roku	Podmiot odpowiedzialny za realizacji usługi	Forma zatrudnienia
	Asystent rodziny	11 rodzin	CUS Gminy Wiązowna	Pracownicy CUS
	4 świetlice środowiskowe	60	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Poradnictwo psychologiczne	78	CUS Gminy Wiązowna	Umowa zlecenia
	Środowiskowy Dom Samopomocy	25	Środowiskowy Dom Samopomocy	Umowy cywilno-prawne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

3.3. DIAGNOZA POTRZEB WYBRANYCH GRUP DOCELOWYCH W PODZIALE NA OBSZARY WSPARCIA

W celu rozpoznania problemów i potrzeb najbardziej wrażliwych grup społecznych na terenie Gminy Wiązowna przeprowadzono warsztaty z udziałem przedstawicieli instytucji świadczących usługi w obszarze pomocy społecznej. Diagnoza objęła cztery kluczowe obszary wsparcia:

- Wsparcie osób starszych,
- Wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
- Wsparcie rodzin z dziećmi,
- Wsparcie osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego.

Wyniki pracy warsztatowej przedstawione poniżej stanowią istotny materiał diagnostyczny, który na dalszych etapach opracowywania Planu będzie podstawą do projektowania działań zwiększających inkluzywność i skuteczność systemu wsparcia społecznego w Gminie Wiązowna.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB STARSZYCH

Wśród najczęściej wskazywanych podczas warsztatów problemów osób starszych w Gminie Wiązowna pojawia się wykluczenie społeczne i samotność. Seniorzy często borykają się z trudnościami finansowymi, które ograniczają ich dostęp do leczenia, rehabilitacji czy fizjoterapii czy możliwości utrzymania domów w odpowiednim stanie technicznym.

Istotnym wyzwaniem jest także wykluczenie cyfrowe – seniorzy mają trudności z obsługą nowoczesnych technologii, takich jak smartfony, Internet czy platformy elektroniczne, a część z nich nie wykazuje chęci do nauki w tym zakresie. Ważna w tym aspekcie jest wymiana doświadczeń międzypokoleniowych.

Seniorzy zgłaszają potrzebę stworzenia dziennej placówki opiekuńczej w łatwo dostępnych lokalizacjach, np. świetlicach wiejskich oraz rozwijania oferty warsztatów i zajęć integracyjnych w miejscu zamieszkania. Duże znaczenie ma dla nich także możliwość uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych oraz inicjatywach wolontariatu środowiskowego i międzypokoleniowego.

W Gminie funkcjonują usługi opiekuńcze, sąsiedzkie oraz placówki takie jak Dzienny Dom Senior+ i Klub Senior+. Obecnie seniorzy są w dużej mierze objęci wsparciem, jednak liczba miejsc w placówkach może być w przyszłości niewystarczająca. Udział osób starszych w populacji kraju systematycznie rośnie, co oznacza, że zapotrzebowanie na opiekę, aktywizację i infrastrukturę przyjazną seniorom będzie stale wzrastać. Pomimo dobrego transportu do Klubu Seniora lub Domu Dziennego Pobytu Senior+ warto podkreślić także istniejącą potrzebę rozwoju oferty zajęć w świetlicach.

Do pozostałych, równie ważnych potrzeb osób starszych w Gminie Wiązowna należą: wsparcie zdrowotne i rehabilitacyjne, pomoc w codziennym funkcjonowaniu oraz pomoc w drobnych naprawach domowych, lepsza dostępność transportu do placówek medycznych, integracja społeczna oraz zapewnienie opieki całodobowej dla osób niesamodzielnych i zapewnienie systemu dożywiania osób starszych z ograniczoną mobilnością. Rozwój usług opiekuńczych i środowiskowych powinien odpowiadać na te potrzeby, zapewniając seniorom bezpieczne i godne życie w ich własnym środowisku.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Osoby z niepełnosprawnościami w Gminie Wiązowna mierzą się z wieloma barierami, zarówno fizycznymi, jak i społecznymi i wykazują wiele potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Wśród najważniejszych potrzeb wskazywano dostęp do transportu – w tym specjalistycznego – oraz wsparcia psychologicznego i społecznego. Duże znaczenie miałyby też szersza możliwość korzystania z usług asystenta osobistego, który ułatwiłby funkcjonowanie w codziennym życiu i wzmacnia samodzielność.

Uczestnicy warsztatów wyrażali również potrzebę tworzenia mieszkań treningowych, działań z zakresu aktywizacji zawodowej np. zakład aktywności zawodowej czy spółdzielni socjalnych (obecnie funkcjonuje jedna), które umożliwiłyby im wejście na rynek pracy i integrację społeczną. Trudności w tym

zakresie wynikają często z niskiego poczucia własnej wartości, braku wsparcia środowiskowego oraz oporu ze strony rodzin.

Ważnym obszarem jest również wsparcie opiekunów osób z niepełnosprawnościami – w formie opieki wytchnieniowej i innych działań odciążających. Zwracano także uwagę na potrzebę dofinansowania Warsztatów Terapii Zajęciowej, szczególnie w kontekście zwiększenia liczby dostępnych miejsc.

OBSZAR WSPARCIA RODZIN Z DZIEĆMI

Rodziny z dziećmi w Gminie Wiązowna potrzebują przede wszystkim wsparcia w wychowaniu i rozwoju dzieci oraz w budowaniu kompetencji rodzicielskich. Wśród najczęściej wskazywanych potrzeb dzieci i młodzieży znalazły się: akceptacja rówieśnicza, dostęp do Internetu, warsztaty rozwoju osobistego oraz możliwość bezpiecznych spotkań w środowisku wolnym od oceniania. Duże znaczenie ma również wsparcie emocjonalne oraz przeciwdziałanie izolacji i poczuciu samotności.

Wśród problemów rodzin dominują trudności w komunikacji między pokoleniami, brak życiowej zaradności młodych osób, niechęć do podejmowania zobowiązań oraz poczucie, że instytucje pomocowe działają zbyt formalnie i niespójnie. Brakuje psychiatry dziecięcego oraz bardziej dostępnego i profesjonalnego wsparcia psychologicznego. Zgłaszane były również potrzeby systemowego wsparcia emocjonalnego dla dzieci – m.in. poprzez wprowadzenie treści dotyczących zdrowia psychicznego do programu nauczania od najmłodszych lat.

Ważnym elementem mogą być grupy wsparcia dla rodziców – jest to wniosek bazujący na dotychczasowych doświadczeniach z prowadzonych warsztatów opiekuńczo-wychowawczych dla rodziców, które po części przyjęły również formę grupy wsparcia (grupa aktualnie nie jest prowadzona). W Gminie działa Klub Młodzieżowy (12- 15 lat) i Młodzieżowe Centrum Kompetencji, które oferuje zajęcia dla młodzieży w wieku 16-20 lat. Wysoka frekwencja i powstawanie list rezerwowych do Klubu Młodzieżowego potwierdzają skuteczność i atrakcyjność tych działań.

Potrzebne są rozwiązania integrujące działania różnych instytucji i ułatwiające przepływ informacji pomiędzy pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny i placówkami edukacyjnymi, tak by system wsparcia był bardziej spójny i reagował szybciej na potrzeby rodzin.

OBSZAR WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Do najważniejszych potrzeb osób w kryzysie zdrowia psychicznego zamieszkujących Gminę Wiązowna należy dostęp do dobrej jakości leczenia psychiatrycznego i psychoterapeutycznego, obejmującego nie tylko osobę chorującą, ale również jej najbliższe otoczenie – w tym rodzinę. Szczególnie istotne jest zapewnienie wsparcia w momentach nasilenia objawów – depresji, stanów lękowych lub epizodów maniakałnych – a także pomoc w odnalezieniu celu i sensu w codziennym życiu.

Wiele osób cierpiących z powodu problemów psychicznych zmagają się jednocześnie z bezrobociem, trudną sytuacją mieszkaniową, izolacją społeczną oraz strachem przed utratą dzieci lub niezdolnością do zapewnienia im właściwej opieki. Osamotnienie i brak kompleksowego wsparcia zwiększają ryzyko pogłębiania się kryzysów.

Najbardziej palącym problemem jest brak lekarza psychiatry dostępnego na miejscu – najbliższy ośrodek znajduje się w Otwocku, ma ograniczoną dostępność, a dojazd dla osób w kryzysie jest często barierą trudną do pokonania. Równie istotne są potrzeby związane z psychoedukacją i treningiem umiejętności społecznych, które mogłyby odbywać się w formie warsztatowej, lokalnie – pełniąc zarówno funkcję terapeutyczną, jak i aktywizacyjną.

Na terenie Gminy działają instytucje, które w pewnym stopniu odpowiadają na potrzeby osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnościami – m.in. Środowiskowy Dom Samopomocy Gminy Wiązowna, psychologowie z CUS-u, szkolni specjaliści, świetlice środowiskowe czy stowarzyszenia lokalne. Z uwagi na rosnące potrzeby tej grupy mieszkańców wskazane jest rozszerzenie działalności ŚDS

o placówkę typu B, dedykowaną osobom z umiarkowaną lub znaczną niepełnosprawnością intelektualną i sprzężonymi dysfunkcjami. Przykładowa oferta ŚDS typu B mogłaby obejmować:

- zajęcia terapeutyczne i rehabilitacyjne wspierające rozwój umiejętności społecznych i funkcjonalnych,
- indywidualne i grupowe zajęcia usprawniające (logopedyczne, psychologiczne, fizjoterapeutyczne),
- warsztaty rozwijające kompetencje dnia codziennego (gotowanie, higiena, samoobsługa),
- zajęcia aktywizujące i integracyjne, w tym arteterapia, muzykoterapia, hortiterapia,
- wsparcie asystenta osoby z niepełnosprawnością i opiekę dostosowaną do indywidualnych potrzeb uczestników,
- działania wspierające rodzinę, m.in. poradnictwo i grupy wsparcia dla opiekunów.

W opinii mieszkańców niezbędne jest rozszerzenie usług dziennych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz rozwinięcie opieki wytchnieniowej i form całodobowego wsparcia dla osób wymagających stałej opieki, a także ich rodzin. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy jednak prawdopodobnie wiele osób nie zdaje sobie sprawy z pełnej gamy świadczonych tam usług.

3.4. ANALIZA POTRZEB

3.4.1. POTRZEBY W ZAKRESIE ŚWIADCZONYCH USŁUG ORAZ USŁUGI DEFICYTOWE

Analiza sytuacji w zakresie świadczenia usług społecznych w Gminie Wiązowna wskazuje na szereg istotnych potrzeb w zakresie świadczonych usług, które mają kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju systemu wsparcia społecznego.

Jedną z podstawowych potrzeb jest **niedobór kadry** – w szczególności pracowników socjalnych, osób świadczących usługi opiekuńcze oraz asystentów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Ograniczenia kadrowe wpływają bezpośrednio na jakość, zasięg oraz dostępność usług dla najbardziej potrzebujących mieszkańców.

Istotną potrzebą jest również **zapewnienie dostępu do transportu**, zwłaszcza dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz rodzin z dziećmi, które nie dysponują własnymi środkami transportu. Braki w tym zakresie utrudniają korzystanie z usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych. Obecnie mobilny transport cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem – grafik jest całkowicie wypełniony, co wskazuje na potrzebę rozwoju tej usługi.

Zidentyfikowano także **braki w strukturze lokalnego przywództwa** – w społeczności brakuje liderów gotowych do inicjowania i prowadzenia działań społecznych, tworzenia grup samopomocowych i podejmowania odpowiedzialności za integrację lokalnych środowisk. Problemem pozostaje również ograniczony przepływ informacji i niska częstotliwość spotkań między przedstawicielami różnych instytucji. Konieczne jest zatem wzmacnianie współpracy międzysektorowej i interdyscyplinarnej, m.in. poprzez organizowanie regularnych spotkań liderów i reprezentantów instytucji.

W kontekście planowanego wprowadzenia **bonu senioralnego**, który ma umożliwić finansowanie usług dla osób starszych, pojawia się nowe wyzwanie związane z koniecznością **zbudowania i skoordynowania lokalnej oferty usług**, tak by była odpowiedzią na rzeczywiste potrzeby i zapewniała odpowiedni standard wsparcia.

Pomimo zidentyfikowanych trudności, Gmina Wiązowna dysponuje znaczącym **potencjałem społecznym**. Funkcjonują tu aktywne Koła Gospodyń Wiejskich i Ochotnicze Straże Pożarne, działają organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, a także istnieje infrastruktura umożliwiająca prowadzenie działań społecznych – m.in. świetlice wiejskie i Centrum Usług Społecznych. Obserwuje się także rosnące

zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne oraz rozwój usług społecznych, które stanowią solidną bazę do dalszych działań.

Aby w pełni wykorzystać ten potencjał, konieczne jest **systematyczne badanie potrzeb mieszkańców**, identyfikowanie luk w świadczeniach, a także wspieranie współpracy, komunikacji i koordynacji pomiędzy instytucjami, organizacjami i liderami społecznymi.

3.4.2. POTRZEBY PODMIOTÓW I ORGANIZACJI, W TYM POTRZEBY KADROWE I PROFESJI SPOŁECZNYCH

POTRZEBY PODMIOTÓW I ORGANIZACJI

Podmioty i organizacje działające na terenie Gminy Wiązowna, a także sami mieszkańcy, zgłaszają szereg potrzeb związanych z rozwojem infrastruktury pomocy społecznej, które odpowiadałyby na rosnące potrzeby mieszkańców. Jedną z najczęściej wskazywanych potrzeb jest stworzenie dziennej placówki opiekuńczej dla seniorów, najlepiej zlokalizowanej w łatwo dostępnych miejscach, takich jak świetlice wiejskie.

Wśród zgłaszanych potrzeb znajduje się również tworzenie mieszkań treningowych, zakładów aktywności zawodowej oraz spółdzielni socjalnych, które umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnościami lub długotrwale wykluczonym społecznie zdobycie doświadczenia zawodowego, większą samodzielność i aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Obecnie istnieje jedna spółdzielnia socjalna na terenie gminy, jednak jest ona niewystarczająca w stosunku do zgłaszanego zapotrzebowania.

Podkreślana jest również pilna potrzeba rozszerzenia oferty dziennego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, który zapewniłby specjalistyczną pomoc, terapię oraz działania integracyjne i profilaktyczne. Takie rozwiązanie byłoby istotnym elementem lokalnego systemu wsparcia zdrowia psychicznego, szczególnie w kontekście ograniczonego dostępu do psychiatrii w regionie.

POTRZEBY KADROWE I PROFESJI SPOŁECZNYCH

Jednym z kluczowych problemów w Gminie Wiązowna jest niedobór wykwalifikowanej kadry, w tym przede wszystkim pracowników socjalnych, opiekunów świadczących usługi opiekuńcze oraz asystentów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Braki te ograniczają możliwości rozwoju oferty usług społecznych i skutecznego reagowania na potrzeby lokalnej społeczności.

Podkreślana jest także potrzeba większej interdyscyplinarności i współpracy między instytucjami, co mogłoby zostać zrealizowane m.in. poprzez regularne spotkania liderów, wymianę doświadczeń i wspólne planowanie działań. Tego typu platformy współpracy mogłyby znacząco poprawić przepływ informacji i koordynację wsparcia.

W obszarze zdrowia psychicznego zauważalny jest brak psychiatry dziecięcego oraz ograniczona dostępność wyspecjalizowanego wsparcia psychologicznego, które odpowiadałoby zarówno na potrzeby dzieci i młodzieży, jak i całych rodzin. Istotną lukę stanowi również niewystarczająca liczba asystentów osobistych osób z niepełnosprawnościami, których rola w codziennym funkcjonowaniu i dążeniu do samodzielności jest nie do przecenienia.

3.4.3. PRZYCZYNY OGRANICZENIA REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

Na terenie gminy realizowanych jest dużo usług skierowanych do różnych grup docelowych, jednocześnie biorąc pod uwagę zmiany zachodzące w społeczeństwie to zapotrzebowanie na już istniejące usługi jak i nowe będzie stale rosło.

Jednocześnie należy zauważyć, że na terenie gminy brakuje organizacji, w szczególności podmiotów ekonomii społecznej, którym można byłoby zlecać realizację tych usług. Ponadto ograniczenia w realizacji usług wiążą się z niedoborami kadrowymi, obejmującymi m.in. pracowników socjalnych,

opiekunów oraz asystentów osób starszych i z niepełnosprawnościami. Istotną barierą jest także **ograniczony dostęp do specjalistów**, zwłaszcza psychiatry dziecięcego i psychologów, co utrudnia świadczenie kompleksowego wsparcia psychicznego.

Kluczowym czynnikiem ograniczającym rozwój oferty jest niedobór środków finansowych – wiele zajęć i działań, które wcześniej funkcjonowały (np. gimnastyka dla seniorów, nordic walking, warsztaty rękodzieła), zostało zredukowanych z powodu braku finansowania na zatrudnienie prowadzących. Obecnie częściej organizowane są jednorazowe akcje, zamiast stałych zajęć w świetlicach.

Dodatkowo, wyzwaniem jest niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami i brak regularnych spotkań liderów lokalnych środowisk, co prowadzi do rozproszenia działań. W kontekście lokalnego przywództwa warto zauważyć, że jedna z przyczyn ograniczonej realizacji części usług społecznych wynika z faktu, że znacząca ich część wykracza poza możliwości i kompetencje gminy, a nie z braku inicjatywy czy zaangażowania instytucji (np. usługi psychiatryczne, w szczególności dla dzieci).

Utrudnieniem są również **problemy transportowe** oraz **trudności w organizacji usług na terenach wiejskich**, które ograniczają dostępność działań blisko miejsca zamieszkania mieszkańców.

4. PLAN ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH

Zidentyfikowane potrzeby mieszkańców Gminy Wiązowna oraz wyzwania, z jakimi mierzą się lokalne instytucje, stanowiły fundament opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2026–2029. Głównym celem Planu jest:

Stworzenie spójnego i dobrze skoordynowanego systemu usług społecznych w Gminie Wiązowna, który odpowiada na realne i zróżnicowane potrzeby mieszkańców – w szczególności osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób zmagających się z problemami zdrowia psychicznego oraz rodzin wychowujących dzieci.

Realizacja celu głównego będzie możliwa dzięki wdrożeniu celów szczegółowych, opracowanych z myślą o konkretnych grupach odbiorców wsparcia. Poniższy schemat przedstawia ich zestawienie.

Osoby starsze

- Zapewnienie osobom starszym w Gminie Wiązowna wszechstronnej pomocy w miejscu zamieszkania, dzięki rozwojowi szerokiego wachlarza dostępnych usług społecznych.

Osoby z niepełnosprawnościami

- Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami w Gminie Wiązowna dostępu do zintegrowanego systemu wsparcia, który ułatwia im aktywne i możliwie samodzielne funkcjonowanie w lokalnym środowisku.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

- Budowa wszechstronnego systemu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub przeżywających kryzys zdrowia psychicznego w Gminie Wiązowna, oferującego dostęp do terapii, rehabilitacji oraz działań integrujących, wspierających ich powrót do pełnej aktywności społecznej i zawodowej oraz podnoszących komfort życia.

Rodziny z dziećmi

- Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin w Gminie Wiązowna, zapewniającego dostęp do usług edukacyjnych, wychowawczych oraz integracyjnych, wspierających rozwój dzieci, umiejętności wychowawcze rodziców oraz oferujących pomoc w trudnych sytuacjach życiowych.

W dalszej części przedstawiono zestaw działań przypisanych do poszczególnych celów szczegółowych, uporządkowanych według obszarów wsparcia. Dla każdego z działań określono planowany czas realizacji, instytucje odpowiedzialne za wdrożenie, przewidywane koszty oraz możliwe źródła finansowania.

4.1. OSOBY STARSZE

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Proponowane źródło finansowania
1. Zapewnienie osobom starszym w Gminie Wiązowna wszechstronnej pomocy w miejscu zamieszkania, dzięki rozwojowi szerokiego wachlarza dostępnych usług społecznych.	1.1. Organizacja cyklicznych spotkań integracyjnych w ramach animacji środowiskowej, warsztatów tematycznych i zajęć wspierających aktywność społeczną i rozwój zainteresowań seniorów.	2026-2029	Dzienny Dom Senior+ / CUS Gminy Wiązowna / Klub Senior + / NGO / UG / PK	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.2. Uruchomienie dedykowanych programów ćwiczeń usprawniających w oparciu o potrzeby osób starszych, prowadzonych przez specjalistów np. fizjoterapii.	2026-2029	Dzienny Dom Senior+ / Klub Senior + / CUS/ UG / POZ / NGO / PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.3. Wsparcie seniorów w codziennym funkcjonowaniu np. poprzez rozwój usług opiekuńczych, usług asystencji osobistej, pomoc w drobnych naprawach domowych np. w formie „złotej rączki”, wolontariatu.	2026-2029	CUS / NGO/ PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.4. Wdrożenie systemu dożywiania dla osób starszych z ograniczoną mobilnością (np. dowóz posiłków dla osób niesamodzielnych).	2026-2029	CUS, Dzienny Dom Senior +, Klub Senior + / PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.5. Wspieranie działań lokalnych organizacji seniorskich, poprzez system dotacji, wspólne wydarzenia i logistyczne wsparcie inicjatyw.	2026-2029	UG/ CUS / NGO	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Proponowane źródło finansowania
	1.6. Rozwijanie partnerstw szkół, placówek pomocy społecznej, jednostek gminnych i organizacji pozarządowych w celu tworzenia projektów np., wolontariat międzypokoleniowy.	2026-2029	UG / CUS / Oświata Gminna, Dzienny Dom Senior+, Klub Senior+ / jednostki gminne/ NGO	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego

4.2. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Proponowane źródło finansowania
1. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami w Gminie Wiązowna dostępu do zintegrowanego systemu wsparcia, który ułatwia im aktywne i możliwe samodzielne funkcjonowanie w lokalnym środowisku.	1.1. Uruchomienie lub wzmocnienie indywidualnych konsultacji psychologicznych, w tym również dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnością, dostępnych w miejscu zamieszkania lub w formie zdalnej.	2026-2029	CUS / ŚDS/ NGO / PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.2. Rozwinięcie systemu transportu dla osób z niepełnosprawnościami umożliwiającego dotarcie do lekarza, na zajęcia terapeutyczne, warsztaty lub wydarzenia społeczne.	2026-2029	CUS / UG / NGO / PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.3. Rozwój usług opieki wytchnieniowej – wsparcie rodzin i opiekunów poprzez czasowe przejęcie opieki nad osobą z niepełnosprawnością.	2026-2029	CUS / UG / NGO/ PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.4. Rozwój usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością – indywidualne wsparcie w codziennym funkcjonowaniu, poruszaniu się, uczestnictwie w życiu społecznym i kulturalnym.	2026-2029	CUS / UG / NGO / PES / PCPR	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.5. Zajęcia sportowe dla osób z niepełnosprawnościami – organizacja regularnych treningów, rekreacji ruchowej i integracyjnych aktywności fizycznych z dostosowaną infrastrukturą.	2026-2029	CUS / UG / PK / NGO	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.6. Uruchomienie działań z obszaru aktywizacji społeczno-zawodowej.	2026-2029	CUS / NGO / PES	Budżet Gminy Wiązowna Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego

4.3. OSOBY Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI I W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Proponowane źródło finansowania
1. Budowa wszechstronnego systemu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub przeżywających kryzys zdrowia psychicznego w Gminie Wiązowna, oferującego dostęp do terapii, rehabilitacji oraz działań integrujących, wspierających ich powrót do pełnej aktywności społecznej i zawodowej oraz podnoszących komfort życia.	1.1. Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi w ich codziennym funkcjonowaniu, np. poprzez świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	2026-2029	CUS / ŚDS / NGO / PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.2. Zwiększenie dostępności wsparcia psychologicznego – zapewnienie regularnych konsultacji z psychologiem w ramach gminnych instytucji	2026-2029	CUS / ŚDS / NGO / PES	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.3. Rozwój kampanii społecznej dotyczącej zdrowia psychicznego.	2026-2029	CUS / ŚDS / NGO	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.4. Dalszy rozwój oferty ŚDS w zakresie terapii zajęciowej, integracji społecznej, wsparcia rodzin i działań aktywizujących osoby z zaburzeniami psychicznymi.	2026-2029	CUS / ŚDS / NGO	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego

4.4. DZIECKO I RODZINA

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Proponowane źródło finansowania
1. Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin w Gminie Wiązowna, zapewniającego dostęp do usług edukacyjnych, wychowawczych oraz integracyjnych, wspierających rozwój dzieci, umiejętności wychowawcze rodziców oraz oferujących pomoc w trudnych sytuacjach życiowych.	1.1. Organizacja cyklicznych spotkań w ramach warsztatów rodzicielskich, rozwijających kompetencje wychowawcze i komunikacyjne rodziców.	2026-2029	CUS / NGO / Oświata	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.2. Wsparcie rozwoju-placówek wsparcia dziennego, (np. wsparcie specjalistyczne, rozszerzenie działalności o formę grupy podwórkowej).	2026-2029	CUS / NGO / Oświata	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.3. Realizacja działań profilaktycznych – programów przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i wykluczeniu, realizowane w szkołach i instytucjach lokalnych, z udziałem specjalistów i przy zaangażowaniu rodziców.	2026-2029	CUS / NGO / Oświata	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.4. Zapewnienie indywidualnego wsparcia psychologicznego – dostępność psychologa dla dzieci, młodzieży i rodziców, z możliwością prowadzenia spotkań w CUS, szkołach lub innych lokalnych placówkach.	2026-2029	CUS / NGO / Oświata	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.5. Organizacja zajęć edukacyjnych dla dorosłych, młodzieży i dzieci (np. z obszaru zdrowego stylu życia)	2026-2029	CUS / NGO / Oświata / PK	Budżet Gminy Wiązowna Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego
	1.6. Rozwój wolontariatu młodzieżowego	2026-2029	CUS / NGO / Oświata	Budżet Gminy Wiązowna

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e	Proponowane źródło finansowania
				Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Samorząd Województwa Mazowieckiego

5. ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Ramy finansowe Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 określają szacunkowe nakłady niezbędne do skutecznej realizacji zaplanowanych działań i przedsięwzięć. Plan zakłada maksymalne wykorzystanie dostępnych źródeł finansowania, w tym środków własnych gminy, funduszy z budżetu województwa, funduszy krajowych oraz środków z Unii Europejskiej i innych źródeł zewnętrznych, w celu zapewnienia sprawnego wdrażania rozwiązań wspierających rozwój lokalnych usług społecznych.

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań zaplanowanych w Planie będzie uzależniona od zakresu tych działań, harmonogramu ich wdrażania, aktualnej sytuacji finansowej gminy Wiązowna oraz jej możliwości inwestycyjnych. Istotne znaczenie będą miały również założenia długofalowej polityki finansowej i społecznej gminy.

Podstawą planowania ram finansowych są budżet gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa, w której określono zasoby przeznaczone na realizację zadań w obszarze rozwoju usług społecznych. Dokument ten uwzględnia również potencjalny wpływ planowanych działań na ogólną kondycję finansową gminy. Kształtowanie prognozy zależy od wielu czynników makroekonomicznych, takich jak dynamika wzrostu gospodarczego, inflacja, sytuacja na rynku pracy czy zmiany w przepisach dotyczących finansów publicznych i polityki społecznej.

Poniżej przedstawiono zestawienie potencjalnych źródeł finansowania wraz z przypisanymi im obszarami działań. Analiza rozpoczyna się od funduszy unijnych – jako tych o najwyższym szczeblu wsparcia – a następnie obejmuje środki pochodzące z budżetu państwa, budżetu Województwa Mazowieckiego oraz inne dostępne fundusze i instrumenty finansowe możliwe do wykorzystania na rzecz realizacji Planu.

Tabela 12. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	Zdrowie pracowników	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Zdrowie psychiczne w pracy	Wsparcie zdrowia psychicznego pracodawców i pracowników, w tym profilaktyka wypalenia zawodowego.
	Usługi społeczne i zdrowotne	Osoby starsze	Dzienne Domy Opieki Medycznej	Tworzenie i wsparcie funkcjonowania placówek oferujących dzienną opiekę medyczną.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Mieszkania treningowe i wspomagane	Zapewnienie warunków do samodzielnego funkcjonowania osób wymagających wsparcia.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Wsparcie dla opiekunów osób zależnych poprzez czasowe przejęcie opieki.
		Osoby starsze	Aktywizacja seniorów	Zwiększenie samodzielności, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i aktywizacja seniorów.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Usługi asystenckie	Pomoc osobom z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi teleopiekuńcze	Zdalne monitorowanie stanu zdrowia i bezpieczeństwa osób starszych lub niesamodzielnych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Transport dla osób potrzebujących wsparcia, np. do placówek zdrowotnych czy społecznych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Transport door-to-door	Indywidualny transport dla osób o ograniczonej mobilności.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi opiekuńcze	Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie mieszkania	Adaptacja mieszkań do potrzeb osób starszych lub z niepełnosprawnościami.
	Usługi społeczne na rzecz rodzin	Rodziny z dziećmi	Mediacje rodzinne	Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych poprzez mediacje.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Konsultacje i porady psychologiczne	Wsparcie psychologiczne, psychoedukacja i działania profilaktyczne.

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom	Terapeutyczne i społeczne wsparcie osób z problemem uzależnień oraz ich rodzin.
		Rodziny z dziećmi	Poradnictwo prawne	Udzielanie porad prawnych w zakresie funkcjonowania rodziny.
		Rodziny z dziećmi	Terapia rodzinna	Terapia dla rodzin przeżywających trudności we współżyciu społecznym lub emocjonalnym.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Psychoterapia indywidualna	Pomoc psychoterapeutyczna dla osób indywidualnych.
		Rodziny z dziećmi	Grupy wsparcia i warsztaty wychowawcze	Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich i wymiana doświadczeń.
		Rodziny z dziećmi	Praca socjalna	Świadczenia pracy socjalnej na rzecz rodzin wymagających wsparcia.
	Rewitalizacja miast	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Likwidacja przeszkód utrudniających poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami.
		Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie obiektów	Przystosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poprawa dostępności przestrzeni publicznej.
Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027	-	Wszyscy mieszkańcy	Paczki żywnościowe/posiłki oraz działania towarzyszące, - warsztaty i doradztwo.	Zapewnienie osobom najbardziej potrzebującym podstawowej pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków oraz umożliwienie im udziału w bezpłatnych warsztatach na rzecz włączenia społecznego
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego	Program Aktywny Maluch 2022-2029	Rodziny z dziećmi	Usługi opieki nad dziećmi	Tworzenie i funkcjonowanie nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie) poprzez dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych oraz kosztów bieżących.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Budżet państwa (80% lub 50% w zależności od modułu)	Program senior+	Osoby starsze	Dzienne Domy „Senior +” i Kluby „Senior +	Moduł 1 – jednorazowe wsparcie finansowe na utworzenie i/lub wyposażenie ośrodka wsparcia Moduł 2– zapewnienie funkcjonowania już istniejących ośrodków wsparcia, utworzonych w ramach modułu 1.
	Budżet państwa - Fundusz Solidarnościowy	„Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego lub powiatowego.
		„Opieka wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego lub powiatowego.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Centra opiekuńczo-mieszkalne”	Osoby z niepełnosprawnościami	Centra opiekuńczo-mieszkalne	Stworzenie miejsc, gdzie osoby niepełnosprawne mogą zamieszkiwać na zasadach pobytu dziennego lub całodobowego, zapewniając im niezależność i samodzielność. Program adresowany jest do gmin i powiatów, które zorganizują usługi zamieszkiwania w formie pobytu dziennego lub całodobowego w Centrach.

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
	Budżet państwa (<80%) i budżet gminy (>20%)	Korpus Wsparcia Seniorów	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze dla seniorów	1. Pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (np. pomoc w robieniu zakupów, przygotowywaniu posiłków, sprzątanii), 2. Podstawowa opieka higieniczno-pielęgniarska (pomoc w myciu, ubieraniu, poruszaniu się), 3. Zapewnienie kontaktów z otoczeniem (pomoc w uczestniczeniu w wydarzeniach społecznych, zapewnienie towarzystwa), 4. Dofinansowanie zakupu i użytkowania opasek bezpieczeństwa lub innych urządzeń, 5. Wsparcie w utrzymaniu samodzielności w miejscu zamieszkania
	Budżet państwa (<60%) i budżet gminy (>40%)	„Opieka 75+”	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze	Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych które pozostają w rodzinie.
	Budżet państwa (100%)	„Za życiem”	Rodziny z dziećmi	Wsparcie rodzin z dziećmi	Kompleksowe wsparcie dla rodzin z dziećmi z ciężkimi niepełnosprawnościami lub nieuleczalnymi chorobami, a także dla kobiet w ciąży i ich rodzin. Wsparcie obejmuje m.in.: jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł, asystenci rodzin, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny, usługi wspierające i rehabilitacyjne.
	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - finansowany z budżetu państwa, pracodawców i innych źródeł	„Dostępna przestrzeń publiczna”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przestrzeni publicznej, informacji i komunikacji, a także technologii, urządzeń oraz usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, na zasadzie równości z innymi osobami.
		„Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Wzrost niezależności osób z niepełnosprawnościami oraz ułatwienie im aktywności społecznej lub zawodowej poprzez zapewnienie dostępu do korzystania z samochodu osobowego.

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		„Dostępność ponad barierami”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Rozwój i zwiększenie dla osób z niepełnosprawnościami dostępności przestrzeni fizycznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, a także dostępności produktów i usług, w tym dotyczących turystyki, rekreacji i kultury.
		„Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnościami”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi wspierające osoby z niepełnosprawnościami	Uruchomienie centrów oferujących kompleksowe wsparcie informacyjne, doradcze i eksperckie dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenia, w tym w zakresie doboru technologii asystujących.
		„Zajęcia klubowe w WTZ”	Osoby z niepełnosprawnościami	Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Rehabilitacja społeczna i zawodowa w formie warsztatów terapii zajęciowej.
		„Wsparcie Inicjatyw”	Osoby z niepełnosprawnościami	Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Promowanie działań na rzecz aktywizacji środowiska osób niepełnosprawnych
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (moduł 1 i 2) oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej (moduł 3)	Budżet państwa (80%) i budżet gminy (20%)	Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028	Rodziny z dziećmi	Opieka żywnościowa	Moduł 1 i 2 - zapewnia pomoc dzieciom, uczniom i młodzieży oraz obejmuje pomocą osoby dorosłe, zwłaszcza osoby starsze, chore, niepełnosprawne i samotne w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Moduł 3 - wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole.
Samorząd Województwa Mazowieckiego	Budżet Województwa Mazowieckiego (max. 80%)	„Wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Mazowszu”	Osoby z niepełnosprawnościami	Dostęp do kultury dla osób z niepełnosprawnościami	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do instytucji kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, poprzez możliwość skorzystania z ich oferty za preferencyjną cenę biletu, tj. 1 zł brutto za osobę z niepełnosprawnościami i 1 zł brutto za towarzyszącego jej opiekuna

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		„Mazowsze dla Seniorów 2025”	Osoby starsze	Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych	Aktywizacja osób starszych, zapobieganie ich wykluczeniu i utracie samodzielności oraz polepszenie jakości życia mieszkańców regionu w wieku senioralnym. Działanie polega na udzieleniu gminom, miastom na prawach powiatu z terenu województwa mazowieckiego oraz dzielnicom m.st. Warszawy, pomocy finansowej przeznaczonej na realizację własnych zadań bieżących gmin, miast na prawach powiatu oraz dzielnic m.st. Warszawy, będących inicjatywą rad seniorów
		„Mazowsze dla Zdrowia Psychicznego 2025”	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Promocja i ochrona zdrowia psychicznego	Wspieranie zadań związanych z promocją zdrowia psychicznego i profilaktyką zaburzeń wśród mieszkańców Mazowsza
		„Mazowsze dla młodzieży”	Rodziny z dziećmi	Aktywizacja młodzieży	Tworzenie i rozwój Młodzieżowych Rad poprzez dofinansowanie działań edukacyjnych, promocyjnych oraz organizacyjnych. Dotacje obejmują m.in. szkolenia dla młodzieżowych radnych i ich opiekunów, kampanie informacyjne oraz realizację inicjatyw młodzieżowych.
		„Mazowsze dla lokalnych centrów integracyjnych”	Wszyscy mieszkańcy	Integracja i aktywizacja mieszkańców	Zadania aktywizujące, integrujące i rozwijające lokalne społeczności poprzez zapewnienie podstawowej infrastruktury (takiej jak np. świetlice wiejskie, gminne/osiedlowe ośrodki kultury, domy kultury, domy pomocy społecznej, itp.) pełniące rolę tzw. „centrum integracyjno-kulturalne”
		„Mazowsze dla zdrowia 2025”	Wszyscy mieszkańcy	Promocja i ochrona zdrowia ogółem	Pomoc finansowa ze środków budżetu Województwa przeznaczona jest na zadania własne powiatów oraz miast na prawach powiatu o charakterze bieżącym z zakresu promocji i ochrony zdrowia, niebędące inwestycją, wyłączeniem działań związanych z profilaktyką zaburzeń i promocją zdrowia psychicznego.
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Budżet państwa	Bon senioralny	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze	Program wsparcia finansowego dla osób powyżej 75. roku życia, które wymagają regularnej opieki i mają bliskich aktywnych zawodowo.

Źródło: opracowanie własne

6. SYSTEMY MONITOROWANIA I OCENY

System monitorowania realizacji, oceny skuteczności oraz pomiaru osiągnięcia wskaźników Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 został zaprojektowany w sposób umożliwiający skuteczny nadzór nad wdrażanymi działaniami oraz ich rzetelną i obiektywną ocenę.

Szczególną uwagę poświęcono precyzyjnemu określeniu metod ewaluacyjnych, co pozwoli na kompleksową analizę wpływu podejmowanych inicjatyw na jakość życia mieszkańców oraz rozwój społeczny na terenie Gminy. Ewaluacja obejmie zarówno ocenę realizacji zaplanowanych działań, jak i stopnia osiągnięcia zakładanych wskaźników rezultatów oraz efektów długofalowych.

Monitoring wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów wsparcia będzie prowadzony systematycznie, z wykorzystaniem zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych. Taki model umożliwi bieżące identyfikowanie zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej, sprawne reagowanie na pojawiające się wyzwania oraz elastyczne modyfikowanie planowanych działań. Dzięki temu możliwe będzie utrzymanie wysokiej efektywności wdrażanych usług społecznych oraz zapewnienie ich adekwatności do aktualnych potrzeb mieszkańców Gminy Wiązowna.

6.1. WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 zostały przypisane do poszczególnych celów szczegółowych. Ich zastosowanie umożliwia ocenę stopnia realizacji głównego celu Planu.

Wskaźniki zostały pogrupowane zgodnie z obszarami interwencji, których dotyczą. Warto jednak zaznaczyć, że część z nich – ze względu na swój przekrojowy charakter – może odnosić się do więcej niż jednego obszaru wsparcia, mimo że formalnie zostały przypisane do konkretnego celu szczegółowego. Szczegółowy wykaz wskaźników monitorujących realizację poszczególnych celów szczegółowych przedstawia Tabela 14.

Tabela 14. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia

OSOBY STARSZE		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Zapewnienie osobom starszym w Gminie Wiązowna wszechstronnej pomocy w miejscu zamieszkania, dzięki rozwojowi szerokiego wachlarza dostępnych usług społecznych.	Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych i warsztatów dla seniorów
		Liczba programów ćwiczeń usprawniających dostosowanych do potrzeb osób starszych.
		Liczba osób starszych niesamodzielnych objętych usługami opiekuńczymi, asystenckimi, pomocy w drobnych naprawach domowych
		Liczba osób starszych niesamodzielnych objętych systemem dożywiania
		Liczba działań lokalnych wydarzeń seniorskich, które zostały objęte wsparciem przez dotację/współorganizację/logistyczne wsparcie
		Liczba działań podejmowanych w partnerstwie ze szkołami i placówkami pomocy społecznej
OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami w Gminie Wiązowna dostępu do	Liczba osób (członków rodziny osoby z niepełnosprawnością lub opiekunów osób z niepełnosprawnością), które skorzystały z

	zintegrowanego systemu wsparcia, który ułatwia im aktywne i możliwe samodzielne funkcjonowanie w lokalnym środowisku.	indywidualnych konsultacji psychologicznych w gminie
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych usługą transportu specjalistycznego
		Liczba rodzin objętych opieką wytchnieniową
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem asystenta osobistego
		Liczba uczestników organizowanych zajęć sportowych dla osób z niepełnosprawnościami
		Liczba działań z obszaru aktywizacji społeczno-zawodowej
OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Budowa wszechstronnego systemu pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi lub przeżywających kryzys zdrowia psychicznego w Gminie Wiązowna, oferującego dostęp do terapii, rehabilitacji oraz działań integrujących, wspierających ich powrót do pełnej aktywności społecznej i zawodowej oraz podnoszących komfort życia.	Liczba osób korzystających ze wsparcia w miejscu zamieszkania np. w formie usług opiekuńczych
		Liczba osób korzystających z konsultacji z psychologiem w ramach gminnych instytucji
		Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych dotyczących zdrowia psychicznego
		Liczba uczestników biorących udział w zajęciach Środowiskowego Domu Samopomocy
RODZINA Z DZIEĆMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla dzieci i rodzin w Gminie Wiązowna, zapewniającego dostęp do usług edukacyjnych, wychowawczych oraz integracyjnych, wspierających rozwój dzieci, umiejętności wychowawcze rodziców oraz oferujących pomoc w trudnych sytuacjach życiowych.	Liczba cyklicznych warsztatów rodzicielskich zrealizowanych w ciągu roku
		Liczba nowych/rozszerzonych programów w placówkach wsparcia dziennego
		Liczba uczestników (dzieci, młodzież, rodzice) programów profilaktycznych przeciwdziałających uzależnieniom, przemocy i wykluczeniu
		Liczba przeprowadzonych indywidualnych spotkań psychologicznych dla dzieci, młodzieży i rodziców w CUS, szkołach oraz innych lokalnych placówkach
		Liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych dla dorosłych, młodzieży i dzieci
		Liczba wolontariuszy

Źródło: opracowanie własne

6.2. OPIS SYSTEMU MONITOROWANIA REALIZACJI PLANU I OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKÓW

System monitorowania realizacji Planu oraz osiągania wskaźników ma na celu zapewnienie skutecznego nadzoru nad postępowaniem wdrażania zaplanowanych działań oraz ocenę realizacji przyjętych celów. Skuteczny monitoring stanowi kluczowy element sukcesu całego przedsięwzięcia. Regularna analiza umożliwi nie tylko bieżące śledzenie zgodności działań z założeniami Planu, ale również szybkie reagowanie i wprowadzanie korekt w przypadku pojawiających się trudności. System ten zapewni przejrzystość i odpowiedzialność w realizacji zadań, wspierając efektywne zarządzanie usługami społecznymi na terenie Gminy Wiązowna.

Monitoring realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 oraz ocena osiągania zaplanowanych wskaźników będą prowadzone we

współpracy z lokalnymi interesariuszami zaangażowanymi w przygotowanie i wdrażanie dokumentu, w tym:

- przedstawicielami władz Gminy Wiązowna,
- Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna,
- jednostkami organizacyjnymi Gminy,
- organizacjami pozarządowymi,
- innymi partnerami społecznymi i instytucjonalnymi.

Osoba odpowiedzialna za koordynację procesu monitorowania będzie zbierać i analizować dane od realizatorów poszczególnych zadań. Na podstawie wyników analizy opracowywane będą coroczne raporty podsumowujące postępy w realizacji Planu. Wskaźniki stanowiąc będą podstawowe narzędzie oceny skuteczności podejmowanych działań oraz stopnia osiągnięcia zakładanych rezultatów.

6.3. OCENA SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI PLANU (EWALUACJA)

Ostatnim etapem wdrażania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026-2029 będzie przeprowadzenie ewaluacji podjętych działań. Jej głównym celem będzie ocena efektów oraz zasadności realizowanych interwencji społecznych. Ewaluacja pozwoli określić stopień realizacji celów zawartych w Planie, a także ocenić skuteczność i efektywność podejmowanych działań.

Proces ewaluacji zostanie przeprowadzony w dwóch etapach:

1. Ewaluacja on-going (bieżąca) – prowadzona w trakcie realizacji Planu, jako integralna część systemu monitorowania. Jej celem będzie systematyczna ocena postępów w realizacji celów operacyjnych oraz identyfikacja ewentualnych barier i wyzwań. Pozwoli to na bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się uwarunkowań społecznych i organizacyjnych. Ewaluacja ta będzie realizowana we współpracy z Centrum Usług Społecznych Gminy Wiązowna oraz innymi jednostkami zaangażowanymi w wdrażanie Planu.
2. Ewaluacja ex-post (końcowa) – przeprowadzona po zakończeniu okresu obowiązywania Planu. Będzie obejmować analizę osiągniętych rezultatów, trwałości wdrożonych rozwiązań oraz efektywności wykorzystania dostępnych zasobów – finansowych, kadrowych i organizacyjnych. Umożliwi to ocenę rzeczywistego wpływu działań podjętych w ramach Planu na jakość życia mieszkańców Gminy Wiązowna.

7. SPIS ELEMENTÓW GRAFICZNYCH

7.1. TABELE

Tabela 1. Powiązanie celów Planu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla 6

Tabela 2. Liczba ludności w podziale na płeć i wiek 8

Tabela 3. Inne wskaźniki demograficzne..... 9

Tabela 4. Poziom wykształcenia w 2021 roku..... 10

Tabela 5. Poziom bezrobocia w latach 2022-2024 10

Tabela 6. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2022-2024 11

Tabela 7. Podstawowe informacje o podmiotach (lokalizacja, liczba miejsc, użytkowanie) dla lat 2022-2024 12

Tabela 8. Informacje organizacyjne dotyczące podmiotów dla lat 2022-2024 14

Tabela 9. Liczba wydanych decyzji/informacji/zaświadczeń w latach 2022-2024..... 16

Tabela 10. Wydatki na wypłatę świadczeń rodzinnych w latach 2022-2024..... 16

Tabela 11. Usługi środowiskowe świadczone stacjonarnie w CUS Gminy Wiązowna 18

Tabela 12. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych 34

Tabela 13. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych 36

Tabela 14. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia..... 40

7.2. WYKRESY

Wykres 1. Piramida wieku i płci w 2024 roku 9

7.3. MAPY

Mapa 1. Położenie Gminy Wiązowna na tle mapy powiatu otwockiego. 8

Uzasadnienie

Proces deinstytucjonalizacji to ważny obecnie kierunek rozwoju i zmian w polityce społecznej. Dokumentami strategicznymi, w tym zakresie są: Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do 2030 r. (z perspektywą do 2035 r.), Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego na lata 2023-2025 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Otwockiego na lata 2025-2028.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna jest dokumentem określającym na poziomie gminy kierunki rozwoju w obszarze planowania i rozwoju usług społecznych, a także pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na ten cel.

Dokument ten składa się z dwóch zasadniczych części, tj. diagnostycznej i programowej. Pierwsza zawiera główne dane i informacje dotyczące sfery polityki społecznej w gminie oraz informacje o realizowanych usługach społecznych wraz z rekomendacjami dotyczącymi ich wdrażania w przyszłości. Część programowa dokumentu prezentuje obszary interwencji oraz przypisane im cele oraz kluczowe działania, a także źródła ich finansowania oraz założenia wdrożeniowe Planu. Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna powstał pozostając w pełnej zgodności i w oparciu o rekomendowane przez MRPiPS „Ogólnopolskie Wytyczne Tworzenia Lokalnych Planów Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych”. W przygotowanie dokumentu zaangażowane były podmioty realizujące usługi społeczne na terenie gminy.

Program został poddany konsultacjom społecznym w terminie od 13 listopada do 27 listopada 2025 r. W trakcie przeprowadzonego postępowania nie wpłynęły żadne opinie, wnioski lub uwagi.

W świetle powyższego zasadne jest podjęcie uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych Gminy Wiązowna na lata 2026 - 2029.